

Максим Блакитний

ОФІЦЕРИ КОЛИШНЬОЇ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРАТОРСЬКОЇ АРМІЇ, ПОХОВАНІ У ЧЕРНІГОВІ (1900–1918 рр.)

У статті йдеться про поховання офіцерів колишньої російської імператорської армії на території м. Чернігова у період з 1900 по 1918 рр.

Ключові слова: офіцер, кладовище, полковник, підполковник.

Поступово науковці і краєзнавці звертаються до тих історичних подій і проблем, які раніше майже не досліджувалися. Зокрема, це безпосередньо стосується історичної минувшини Чернігівщини. Фактично, малодослідженою темою з історії Чернігова є проблема старих міських некрополів. Особливо багато протиріч у цьому плані з похованнями мешканців міста періоду ХІХ – початку ХХ ст. Ми поставили собі за мету дослідити військові поховання, зокрема, офіцерів колишньої російської імператорської армії початку ХХ ст.

Слід зазначити, що старе міське кладовище на Старобілоуській вулиці, яке облаштували на початку ХІХ ст., фактично комплексно не досліджувалося, в основному через об'єктивні причини. Так, багато намогильних пам'ятників було пошкоджено, зруйновано і знищено за часів радянської влади. Зокрема, на деяких з них ліквідували напис, робили новий і переносили монумент на могилу іншого померлого або просто його руйнували. Відомих мешканців Чернігова радянських часів ховали у тій частині цвинтаря, де вже були старі могили, тим самим знищуючи останні. До об'єктивних причин слід також додати брак джерел. Зокрема, значна кількість метричних книг м. Чернігова першої половини ХІХ ст. не збереглася.

Значна кількість офіцерів, а це 84 чол., похована саме на старому міському кладовищі. Переважна більшість цих поховань також не збереглася. Передусім це були люди, які народилися, мешкали, працювали або перебували за різних обставин військової служби у місті. Зокрема, служили у тих полках, які свого часу дислокувалися у Чернігові, мали тут родини або, вийшовши у відставку, оселилися у місті.

На старому міському кладовищі і цвинтарях церков Чернігова (які фактично не збереглися) у період з 1900 по 1918 рр. було поховано: одного генерал-лейтенанта, 9 генерал-майорів, 26 полковників, 23 підполковників, 7 майорів, 15 капітанів, 8 штабс-капітанів, 6 поручиків, 3 підпоручиків, 5 прапорщиків. Удалося прослідкувати життєвий і військовий шлях сімох офіцерів.

У Державному архіві Чернігівської області виявили метричні записи про 103 офіцерів російської армії, які свого часу були поховані на території міста. Наводимо їх перелік з біографічними відомостями.

Андреєвський Микола Васильович – полковник у відставці (67 років), помер 22 червня 1913 р. (від паралічу серця), похований на старому міському кладовищі (Старобілоуська вулиця) [1]. Дружина – Олександра Вікторівна (померла у червні 1910 р.) [2].

© Блакитний Максим Михайлович – учений секретар Чернігівського історичного музею імені В.В.Тарновського.

Андрусенко Ераст Григорович – підполковник у відставці (55 років), помер 21 травня 1916 р. (від паралічу серця), похований на старому міському кладовищі [3]. Служив у 67-ому Таратутинському піхотному полку [4]. Дружина – Ольга Петрівна, доньки – Ганна і Катерина, син Ігор [5]. Служив у 67-ому Таратутинському піхотному полку [6].

Арапов Микола Іванович – полковник Генштабу, генерал-майор, командир 15-го Шліссельбурзького піхотного полку, георгіївський кавалер. Народився 18 серпня 1866 р., син генерал-лейтенанта Івана Андрійовича Арапова. Закінчив Камишинське реальне училище і Тифліське піхотне юнкерське училище. У квітні 1906 р. отримав звання полковника. З 3 липня 1911 р. – командир 15-го Шліссельбурзького піхотного полку. Брав участь у боях в Східній Пруссії і Польщі. Був убитий 15 листопада 1914 р. під сел. Соббота, похований на старому міському кладовищі (могила збереглася). 18 травня 1915 р. посмертно був нагороджений орденом св. Георгія 4-го ступеня. Також посмертно, 26 березня 1917 р., отримав звання генерал-майора. Мав наступні нагороди: ордени св. Станіслава 3-го і 2-го ступенів, св. Анни 3-го і 2-го ступенів [7]. Одружився у вересні 1902 р. у Воскресенській церкві м. Чернігова (поручитель з його боку – підполковник Г. Столиця). Дружина – донька колезького радника Марія Маврикіївна Фридман (лютеранка, у 1915 р. перейшла у православ'я) [8].

Ареф'єв Дмитро Васильович – полковник Окремого корпусу прикордонної охорони у відставці (70 років), помер 23 лютого 1915 р. (від “мозгового удару”), похований на старому міському кладовищі (могила збереглася) [9]. Служив у 17-ій Томашівській прикордонній бригаді.

Артюхов Олександр Кіндратович – майор у відставці (77 років), помер 13 серпня 1908 р. (від “старческого маразма”), похований на старому міському кладовищі [10].

Батог Василь Олександрович – штабс-капітан, дворянин (34 роки), помер 17 травня 1911 р. (від менінгіту), похований на старому міському кладовищі [11].

Белін Микола Васильович – підполковник у відставці (80 років, з м. Новий Двір Варшавської губернії), помер 15 грудня 1918 р. (від старості), похований на старому міському кладовищі [12].

Бичек Афанасій Миколайович – штабс-капітан 176-го Переволочинського піхотного полку, командир 16-ої роти (36 років), був убитий 17 серпня 1914 р. під Львовом, похований на старому міському кладовищі (могила збереглася) [13]. Народився у 1879 р. у родині фельдшера Чернігівського богоугодного закладу (батько – Микола Гнатович, мати – Варвара Іванівна). Навчався у Чугуївському юнкерському училищі, після закінчення якого був направлений у 167-ий Острозький піхотний полк. У 1905 р. був відряджений у 36-ий Орловський піхотний полк для участі у російсько-японській війні. Полк бився під Дашичао, Ляндясанем, Ляояном, у наступі на р. Шахе, у битві під Мукденом [14]. Після завершення війни А. Бичек повернувся до 167-го Острозького полку, невдовзі був переведений до 176-го Переволочинського піхотного полку. У березні 1913 р. був нагороджений орденом св. Анни 3-го ступеня [15]. Перед відправленням полку на війну (1914 р.) був призначений командиром 16-ої роти (лютий 1914 р.) [16]. 17 серпня 1914 р. вбитий у боях під Львовом. Тіло покійного було доправлено залізницею зі Львова до Чернігова. 30 жовтня труну привезли до міста. Біля Катерининської церкви її зустрічали міський голова А. Верзилов, офіцери 176-го полку і багато мешканців міста. 31 жовтня 1914 р. А. Бичек похований на міському кладовищі поряд з могилами батьків. Залишив дружину (Віра Іванівна Розова, 1884 р. н.) і сина (6 років) [17].

Бібіков Костянтин Миколайович – генерал-майор (72 роки), помер 20 грудня 1918 р. (від “старческой дряхлости”), похований на старому міському кладовищі [18].

Богданов Микола Володимирович – підполковник у відставці (44 роки), помер 12 травня 1908 р. (від запалення нирок), похований на кладовищі Єлецького монастиря [19].

Богданов Микола Федорович – полковник 204-го піхотного резервного полку у відставці (47 років), помер 25 вересня 1907 р. (від “удару”), похований на старому

міському кладовищі [20]. Брав участь у російсько-японській війні (1904-1905 рр.), зокрема, у обороні фортеці Порт-Артур [21].

Богословський Іоан Васильович – прапорщик запасу 407-ої Чернігівської піхотної дружини (44 роки), помер 11 грудня 1914 р. на війні, похований на старому міському кладовищі [22].

Богушевич Семен Матвійович – підполковник у відставці (66 років), помер 12 січня 1901 р. (від крововиливу у мозок), похований на старому міському кладовищі [23].

Бублик-Погорельський Микола Григорович – прапорщик 44-го Саперного батальйону (23 роки), помер 12 березня 1916 р. (застрелився), похований на старому міському кладовищі (могила збереглася) [24].

Валяев Федір Петрович – полковник у відставці (63 роки), помер 16 березня 1915 р. (від віспи), був похований на цвинтарі Вознесенської церкви [25]. Дружина – Марія Святославівна, донька – Софія (1896 р. н., вийшла заміж за сотника О.Боровського) [26].

Войнаховський Микола Федорович – ротмістр 49-го Архангелогородського драгунського полку у відставці (44 роки), помер 23 вересня 1903 р. (від «прогресивного» паралічу), похований на старому міському кладовищі [27].

Войнович Андрій Олександрович – капітан у відставці (64 роки), помер 22 листопада 1900 р. (від інфуземи), похований на старому міському кладовищі [28].

Войцеховський Омелян Йосипович – підполковник у відставці (76 років), вдівець, помер 25 вересня 1905 р. (від паралічу серця), похований на старому міському кладовищі (могила збереглася) [29]. Дружина – Перенда Львівна, сини – Федір і Євген (1878 р. н.), доньки – Зінаїда і Агнеса [30].

Ганько Михайло Іванович – майор у відставці (67 років), помер 17 квітня 1900 р. (від “органического поражения” мозку), похований на старому міському кладовищі [31].

Гонбург Олександр Федорович – генерал-майор у відставці (74 роки), помер 8 березня 1906 р. (від “старческой слабости”), похований на старому міському кладовищі [32].

Громеко Микола Іванович – капітан у відставці (78 років), помер 21 серпня 1916 р. (від старості), похований на старому міському кладовищі [33].

Грудзинський Антоній (Франц) Степанович – майор у відставці (87 років), помер 15 січня 1916 р. (від старості), похований на старому міському кладовищі [34].

Губарев Федір Петрович – майор у відставці (86 років), помер 1 червня 1918 р. (від водянки), похований на старому міському кладовищі [35].

Гулевич Федір Андрійович – генерал-майор у відставці (74 роки), помер 4 січня 1915 р. (від старості), похований на старому міському кладовищі [36].

Гулько Дмитро Іванович – полковник у відставці (60 років), помер 8 листопада 1914 р. (від туберкульозу), похований на старому міському кладовищі [37]. Служив у 224-ому резервному Скопинському піхотному полку [38].

Гусев Михайло Федорович – підпоручик артилерії 10-ої мортірної батареї (22 роки), помер 15 січня 1915 р. (вбитий на війні), похований на старому міському кладовищі [39].

Дабиша Ієронім Михайлович – підполковник, князь (63 роки), помер 5 грудня 1918 р. (від крововиливу у мозок), похований на старому міському кладовищі [40].

Давидов Микола Іванович – полковник (79 років), помер 4 серпня 1918 р. (від старості), похований на старому міському кладовищі [41].

Данилов-Домнин Олександр Львович – полковник 167-го Острозького піхотного полку у відставці (64 роки), помер 29 квітня 1912 р. (від раку стравохода), похований на старому міському кладовищі (могила збереглася) [42]. Будучи підполковником, керував господарчою частиною 167-го Острозького полку (на 1897-1902 рр.), командував 1-им батальйоном цього ж полку (на 1904 р.) [43].

Дебогорій-Мокрієвич Леонід Миколайович – генерал-майор у відставці,

військовий інженер (66 років), помер 25 січня 1915 р. (від склерозу і переродження серця), похований на цвинтарі Воскресенської церкви [44].

Дегтяренко Іван Андрійович – хорунжий Хоперського козацького полку Кубанського козацького війська (21 рік), був випадково вбитий 13 травня 1905 р., похований на цвинтарі Воскресенської церкви [45].

Дроздовський Гордій Іванович – генерал-майор у відставці, учасник Севастопольської оборони, колишній командир 168-го Острозького піхотного резервного полку (73 роки), помер 11 січня 1908 р. (від туберкульозу легень), похований на старому міському кладовищі (могила збереглася) [46]. Мав дружину, доньок (одна з них – Юлія Гордіївна) і сина – Михайла Гордійовича (генерал-майор, один з організаторів і керівників Білого руху на Півдні Росії).

Еденбург Георгій Олександрович – капітан у відставці (82 роки), помер 8 вересня 1901 р. (від “старческого” виснаження сил), похований на старому міському кладовищі [47].

Ємельянов Микола Федорович – полковник у відставці (55 роки), помер 28 липня 1905 р. у лікарні, похований на старому міському кладовищі [48]. Дружина – Євфимія Іосифівна (католичка), син – В'ячеслав [49].

Єнько-Доровський Петро Олександрович – капітан у відставці (40 років), помер 9 липня 1907 р. (від туберкульозу), похований на старому міському кладовищі [50].

Єршов Василь Васильович – поручик у відставці (60 років), помер 28 грудня 1913 р. (від застуди), похований на старому міському кладовищі [51].

Журавченко Іполит Михайлович – підполковник у відставці (58 років), помер 6 грудня 1913 р. (від “прогрессивного” паралічу), похований на старому міському кладовищі [52].

Забаревський Володимир Миколайович – штабс-капітан у відставці (54 роки), помер 5 грудня 1902 р. (від пороку серця), похований на старому міському кладовищі [53].

Заковенкин Павло Тимофійович – генерал-майор (64 роки), командир 2-ої бригади 38-ої піхотної дивізії (на 21 червня 1905 р.), помер 31 січня 1913 р., похований на старому міському кладовищі (могила збереглася). Народився 10 грудня 1849 р., навчався у Чернігівській класичній чоловічій гімназії і 3-ому Олександрівському військовому училищі. Служив у лейб-гвардії Кексгольмського гренадерського полку. У званні поручика брав участь у російсько-турецькій війні 1877-1878 рр. (в квітні 1878 р. отримав звання штабс-капітана). З жовтня 1899 р. по лютий 1900 р. – командир лейб-гвардії Санкт-Петербурзького полку. Лютий 1900 р. – березень 1903 р. – командир 13-го Білозерського піхотного полку. Командуючи 127-им Путівльським піхотним полком, брав участь у російсько-японській війні. Звання генерал-майора отримав у 1905 р. Був нагороджений такими російськими орденами: св. Анни 4-го, 3-го, 2-го ступенів, св. Станіслава 3-го, 2-го і 1-го ступенів, св. Володимира 3-го ступеня. Мав також закордонні нагороди. Не одружений [54].

Здор Іван Павлович – підполковник у відставці (76 років), помер 4 січня 1914 р. (застрелився з револьвера), похований на старому міському кладовищі [55]. Мешкав на Гончій вулиці, у власній квартирі, в будинку Трофимова [56].

Зув Олександр Степанович – оренбурзький осавул (57 років), помер 4 жовтня 1916 р., похований на старому міському кладовищі [57].

Ігнат'єв Федір Кирилович – капітан у відставці (49 років), помер 5 серпня 1917 р. (від туберкульозу легень), похований на старому міському кладовищі [58].

Індрика Михайло Володимирович – прапорщик, був убитий на війні у 1916 р., похований на старому міському кладовищі [59].

Кайрович Клеменс Іванович – полковник (католик), помер 19 липня 1912 р. Відспівували у костьолі. Похований на старому міському кладовищі [60].

Керман Петро Олександрович – полковник у відставці (64 роки), помер 9 січня 1913 р. (від артеріосклерозу), похований на старому міському кладовищі [61].

Коладкевич Іван Миколайович – капітан у відставці (68 років), помер 31 березня

1911 р. (від “от водяной болезни”), похований на старому міському кладовищі [62].

Комаровський Олексій Митрофанович – поручик лейб-гвардії Кексгольмського полку, дворянин (23 роки), застрелився 10 травня 1918 р., похований на цвинтарі Єлецького монастиря [63].

Красковський Артамон Михайлович – полковник у відставці (85 років), помер 14 липня 1909 р. (від хвороби нирок), похований на кладовищі Єлецького монастиря [64].

Красовський Володимир Михайлович – поручик 10-го Новгородського драгунського полку (27 років), помер 17 серпня 1914 р. (вбитий у бою під Львовом), був похований на цвинтарі Воздвиженської церкви [65].

Крестинський Петро Гаврилович – підполковник у відставці (64 роки), помер 26 січня 1907 р. (від запалення легень), похований на старому міському кладовищі [66].

Кутовий Василь Іванович – полковник 184-го Варшавського резервного піхотного полку у відставці (69 років), помер 11 червня 1913 р. (від психічного розладу), похований на старому міському кладовищі [67]. Сини – Володимир (штабс-капітан 44-ої артилерійської бригади) і Микола [68].

Кутовий Микола Васильович – штабс-капітан (30 років), загинув 13 червня 1915 р. (впав з аероплана), похований на старому міському кладовищі [69].

Лазаревич Петро Павлович – підполковник у відставці (63 роки), помер 26 грудня 1907 р. (від паралічу серця), похований на старому міському кладовищі [70]. Його брат – таємний радник Іван Павлович Лазаревич [71].

Левицький Петро Олексійович – підполковник у відставці (65 років), дворянин, помер 14 квітня 1914 р. (від склерозу серця), похований на старому міському кладовищі [72]. Сини – Борис (студент), Олександр (підпоручик 167-го Острозького піхотного полку), Валеріан (поручик 167-го Острозького полку) [73].

Леонів Іван Іванович – полковник у відставці (71 рік), помер 3 вересня 1914 р. (від “старческого маразма”), похований на старому міському кладовищі [74].

Ломан Павло Петрович – штабс-капітан у відставці (86 років), помер 18 липня 1901 р. (від “старческой” хвороби), похований на старому міському кладовищі [75].

Ляшенко Микола Григорович – полковник 18-го Вологодського піхотного полку у відставці (56 років), помер 22 лютого 1905 р. (від набряку легень), похований на старому міському кладовищі (могила збереглася) [76]. Походив з дворян Чернігівської губернії, народився у 1848 р. (батько – поручик Григорій Васильович), закінчив Петровсько-Полтавський кадетський корпус, починав службу у 20-ому Галицькому полку, згодом був переведений до 18-го Вологодського піхотного полку (перебуваючи у званні підпоручика), брав участь у російсько-турецькій війні, а саме – в боях під Нікополем і Плевною. Відзначився як герой під час бою біля Плевни 31 серпня 1877 р., будучи у званні штабс-капітана і перебуваючи на посаді полкового адъютанта. Брати – Дмитро і Петро. Донька – Лідія. [77].

Ляшенко Михайло Васильович – штабс-ротмістр (47 років), дворянин, помер 2 грудня 1903 р. (від хвороби нирок), похований на старому міському кладовищі (могила збереглася). Брат – Олександр [78].

Мартос Іоан Іустинович – полковник у відставці (з дворян Харківської губернії, 71 рік), помер 25 квітня 1910 р. (від “удара”), похований на старому міському кладовищі [79].

Мезенцев Павло Миколайович – полковник у відставці (64 роки), помер 16 листопада 1914 р. (від раку), похований на цвинтарі Петро-Павлівської церкви старого міського кладовища [80]. Брат – полковник Іван Миколайович. Дружина – Марія В’ячеславівна, син – Михайло [81].

Меликов Олександр Олексійович – підполковник (56 років), помер 26 листопада 1917 р. (від запалення легень), похований на старому міському кладовищі [82]. Служив у 176-ому Переволочинському піхотному полку [83].

Милорадович Григорій Олександрович – генерал-лейтенант, сенатор, граф, історик, краєзнавець (65 років), помер 13 серпня 1905 р. (від паралічу серця), похований у родинному склепі на території Троїцько-Іллінського монастиря [84].

Народився у 1839 р. в Чернігові. Походив з відомого дворянського роду, закінчив Пажеський корпус у Санкт-Петербурзі. Під час російсько-турецької війни 1877-1878 рр. виконував обов'язки кур'єра імператора Олександра II. Відзначився у боях, за що отримав звання генерал-майора і золоту зброю [85].

Миткевич Гурій Васильович – капітан 2-го рангу (46 років), командир броненосця берегової оборони Балтійського флоту “Адмирал Спиридов” (з серпня 1905 р.), помер 24 лютого 1906 р., похований на старому міському кладовищі (могила збереглася). Народився у 1860 р. (за іншими даними – у 1858 р.), походив зі спадкових дворян Чернігівської губернії. Навчався до шостого класу у Чернігівській класичній чоловічій гімназії. Закінчив Морський кадетський корпус, Миколаївську морську академію (у 1884 р.). Служив на Балтійському флоті, у Тихоокеанській і Каспійській ескадрах. Брав участь у російсько-турецькій війні 1877-1878 рр. Кілька разів брав у часть у далеких плаваннях. Зокрема, у 1880-1881 рр. здійснив навколосвітню подорож на фрегаті “Мінін”. Очолюючи артилерію кораблів російського флоту, брав участь у придушенні повстання на о. Крит. Деякий час був старшим офіцером на броненосці «Імператор Олександр II», перший командир міноносного військового пароплава «Астрабад» (1900–1905 рр.). Завідував військово-морською станцією «Астрабад» (1901–1905 рр.), що охороняла узбережжя Персії (Ірану). Займався вищою математикою. Був нагороджений кількома російськими і закордонними орденами (зокрема, орденом св. Анни 3-го і 2-го ступенів, св. Станіслава 2-го ступеня, орденом св. Володимира 4-го ступеня). Вбитий (застрелився) 24 лютого 1906 р. у Ліваві. Залишив дружину і доньку [86].

Михайлов Іван Михайлович – капітан у відставці (78 років), помер 4 червня 1902 р. (від “старческой” хвороби), похований на старому міському кладовищі [87].

Михайлов Олексій Михайлович – підполковник у відставці (67 років), помер 21 липня 1905 р. (від “мозгового удара”), похований на старому міському цвинтарі (могила збереглася) [88].

Мокренський Василь Павлович – полковник у відставці (64 роки), помер 5 лютого 1912 р. (від паралічу мозку), похований на цвинтарі полкової церкви 176-го Переволочинського піхотного полку [89].

Мухін Микола Саватієвич – полковник у відставці (66 років), помер 25 листопада 1908 р. (від паралічу серця), похований на цвинтарі Петро-Павлівської кладбищенської церкви старого міського цвинтаря [90]. Діти – Марія і Юрій (поручик 10-го Одеського уланського полку) [91].

Навроцький Дмитро Степанович – полковник (72 роки), помер 13 листопада 1915 р. (від паралічу серця), похований на цвинтарі кладбищенської Петро-Павлівської церкви старого міського кладовища [92].

Няньковський-Войнілович Леонід Карлович – майор 13-го Володимирського уланського полку у відставці (78 років), помер 7 червня 1913 р. (від “старческой слабости”), похований на старому міському кладовищі [93].

Олександрович Іустин Гаврилович – підполковник у відставці (70 років), помер 11 квітня 1917 р. (від запалення нирок), похований на цвинтарі Катерининської церкви [94].

Петровський Микола Георгійович – полковник у відставці (53 роки), помер 25 грудня 1911 р. (від паралічу серця), похований на старому міському кладовищі [95].

Поливода Петро Олексійович – підполковник у відставці (44 роки), помер 4 вересня 1911 р. (від “прогрессивного” паралічу), похований на старому міському кладовищі [96].

Політика Павло Спиридонович – полковник у відставці (64 роки), помер 5 грудня 1901 р. (від запалення легень), похований на старому міському кладовищі [97].

Пуцин Микола Іванович – підполковник Чугуївського драгунського полку у відставці (60 років), помер 6 березня 1910 р. (від паралічу серця), похований на цвинтарі Казанської церкви [98].

Речицький Леонід Митрофанович – штабс-капітан 41-го Селегинського

піхотного полку (32 роки), помер 27 жовтня 1907 р. (від крововиливу в мозок), похований на старому міському кладовищі (могила збереглася) [99].

Родіонов Михайло Федорович – штабс-капітан (43 роки), помер 17 січня 1913 р. (від паралічу серця), похований на старому міському кладовищі [100].

Ромаскевич Микола Дмитрович – капітан у відставці (59 років), помер 11 січня 1913 р. (від пороку серця), похований на старому міському кладовищі [101].

Рудов Микола Петрович – генерал-майор (по смерті – отримав звання генерал-лейтенанта) [102], начальник Чернігівського губернського жандармського управління [103]. Брав участь, фактично, у всіх офіційних міських заходах. Закінчив Кам'янець-Подольську гімназію, Віленське піхотне юнкерське училище (у 1866 р.). Служив у 119-ому Коломенському піхотному полку. З 1875 р. – у корпусі жандармів (ад'ютант Подільського і Київського жандармських управлінь), помічник начальника Київського жандармського управління у Бердичівському повіті. З 1897 р. – начальник Чернігівського жандармського управління (у званні полковника). З 1905 р. – генерал-майор. Мав такі нагороди: св. Станіслава усіх ступенів, св. Анни 2-го ступеня, св. Володимира 4-го і 3-го ступенів. 10 квітня 1911 р. був нагороджений орденом св. Анни 1-го ступеня [104]. У серпні 1912 р. отримав відзнаку за 40 років бездоганої служби [105]. Помер 5 вересня 1912 р. у Києві, на 67-ому році життя після операції. Перша панахида відбулася в Успенському соборі Єлецького монастиря (усі присутні стояли навколішках, серед них були чернігівський губернатор М. Маклаков і віце-губернатор Т. Рафальський). Тіло привезли на пароплаві «Поспешний» 8 вересня. У похованні брав участь 4-ий батальйон і оркестр 176-го Переволочинського піхотного полку, було багато людей. Траурна колісниця мала шість коней (на трьох подушках несли ордени офіцери 176-го полку). Тіло підвезли до будинку Чернігівського жандармського управління (Сіверянська вулиця). Прах знаходився у «малому» Борисоглібському соборі. Поховали також біля цього ж собору (неподалік від південної стіни – поблизу могили протоієрея Є. Пучковського; коли опускали труну у могилу, 9-а і 10-а роти 176-го полку тричі дали залп з гвинтівок). На похованні були присутні майже усі керівники Чернігівської губернії і міста. Покійний залишив дружину, дітей, зятя (син – ротмістр Н.Н. Рудов, донька, зять – полковник М.Я. Белевцов) [106].

Савченко Микола Іванович – підполковник у відставці (58 років), помер 19 жовтня 1910 р. (від паралічу серця), похований на цвинтарі Петро І-й-Павлівської церкви старого міського цвинтаря [107].

Сивай Микола Володимирович – капітан 149-го Чорноморського піхотного полку у відставці (45 років), помер 5 вересня 1915 р. (від туберкульозу легень), похований на старому міському кладовищі [108].

Сидорський Гаврило Осидорович – полковник у відставці (60 років), помер 26 березня 1906 р. (від запалення легень), похований на старому міському кладовищі [109].

Силич Олександр Ілліч – капітан (42 роки), помер 5 жовтня 1916 р. (від раку печінки), похований на старому міському кладовищі [110].

Сискевич Михайло Андрійович – підполковник 12-го Охтирського гусарського полку у відставці (67 років), помер 1 серпня 1908 р. (від хвороби нирок), похований на старому міському кладовищі [111].

Слива Костянтин Леонтіївич – майор у відставці (78 років), помер 8 травня 1900 р. (від паралічу), похований на цвинтарі Петро І-й-Павлівської церкви старого міського цвинтаря (могила збереглася). Дружина – Марія Лукинівна (померла у 1898 р.) [112].

Соколов Іосиф Іванович – капітан у відставці (53 роки), помер 17 червня 1904 р. (від “горлової” чахотки), похований на старому міському кладовищі [113].

Спановський Борис Яковлевич – поручик, дворянин, син дійсного статського радника (30 років), помер 6 грудня 1918 р. (від вогнепальної рани), похований на цвинтарі Троїцько-Іллінського монастиря [114].

Стойков Микола Петрович – ротмістр 5-го запасного кавалерійського полку

у відставці (41 рік), помер 20 листопада 1904 р. (від «прогресивного» паралічу), похований на старому міському кладовищі [115].

Тарновський Іван Костянтинович – полковник у відставці (68 років), помер 11 жовтня 1907 р. (від запалення нирок), похований на цвинтарі Петро І-й-Павлівської церкви старого міського цвинтаря [116].

Тельшевський Костянтин Карлович – генерал-майор (73 роки), помер 4 квітня 1904 р. (від раку печінки), похований на цвинтарі Воздвиженської церкви. Мешкав на Бульварній вулиці [117].

Тимченко Михайло Олексійович – полковник, Чернігівський повітовий військовий начальник (59 років), помер 30 квітня 1907 р. (від “удара”), похований на цвинтарі Воздвиженської церкви, у склепі. У похованні брав участь чернігівський губернатор М.Родіонов, віце-губернатор (несли труну), оркестр і офіцери 167-го Острозького полку, сотня Донського козацького полку. Свого часу М. Тимченко служив уланом у 41-ому Ямбурзькому полку. Залишилися дружина і син [118].

Ткаченко Гаврило Григорович – поручик 43-го Охотського піхотного полку (32 роки), помер 13 травня 1905 р., похований на старому міському кладовищі [119].

Толмачев Микола Михайлович – підполковник у відставці, севастопольський герой (75 років), народився 6 серпня 1832 р., помер 2 вересня 1907 р. (від паралічу), похований на старому міському кладовищі (могила збереглася) [120].

Туманюк (Туменюк) Сергій Володимирович – прапорщик 176-го Переволочинського піхотного полку (22 роки), 14 жовтня 1914 р. був вбитий на війні, похований на старому міському кладовищі (могила збереглася) [121].

Фролов Ераст Тимофійович – капітан у відставці (92 роки), помер 8 липня 1910 р. (від старості), похований на старому міському кладовищі [122].

Цуревський Венедикт Олександрович – підполковник 167-го Острозького піхотного полку (34 роки), 15 березня 1915 р. був вбитий на війні, похований на старому міському кладовищі [123].

Чернов Дмитро Дмитрович – прапорщик 400-го піхотного полку (27 років), був убитий 18 липня 1916 р. на війні, похований на старому міському кладовищі [124].

Шапошников-Клякоцький Андрій Михайлович – майор у відставці (89 років), помер 29 травня 1914 р. (від паралічу), похований на старому міському кладовищі. Брат – Олексій Михайлович (підполковник у відставці) [125].

Шведов Михайло Олександрович – підполковник 167-го Острозького піхотного полку. 29 квітня 1910 р. був звільнений зі служби у зв'язку з домашніми обставинами, отримавши звання полковника, з мундиром і пенсією. Помер 26 липня 1910 р. Вдова – Е.Шведова. Батько – генерал-майор у відставці О.Шведов [126].

Шевелев Никанор Олексійович – полковник (50 років), помер 9 грудня 1918 р. (від вогнепальної рани), похований на цвинтарі Єлецького монастиря. Служив у 18-ому Вологодському піхотному полку [127].

Шепетько Олександр Антонович – підпоручик запасу піхоти (31 рік), помер 22 квітня 1901 р. (від запалення легень), похований на старому міському кладовищі [128].

Шихуцький Іван Іванович – поручик 19-го Сибірського стрілецького полку (24 роки), був убитий 11 березня 1916 р. на війні, похований на старому міському кладовищі [129].

Шлегель Микола Ксаверійович – полковник 18-го Вологодського піхотного полку у відставці (53 роки), помер 10 квітня 1910 р., похований на старому міському кладовищі (могила збереглася). Батько – Ксаверій Францович (статський радник). Брат – Сергій (лікар), сестра – Юлія [130].

Яковенко Яков Стефанович – підполковник 232-го Радомишльського піхотного полку (46 років), помер 21 вересня 1914 р. (від рани у бою під м. Започет), похований на цвинтарі Троїцько-Іллінського монастиря [131].

Таким чином, у статті оприлюднений матеріал, зібраний, передусім, з метричних книг про 103 офіцерів колишньої російської імператорської армії, що були поховані на території м. Чернігова з 1900 по 1918 рр.

1. Державний архів Чернігівської області (далі – ДАЧО) – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1524. – Арк. 444 – 445.
2. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1435. – Арк. 45 – 46.
3. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1618. – Арк. 267 – 268.
4. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1033. – Арк. 268.
5. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1038. – Арк. 41; Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1363. – Арк. 69; Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1457. – Арк. 55.
6. Общий список офицерским чинам русской императорской армии. Составлен на 1-е января 1909 г. – СПб., 1909. – С. 251.
7. Волков С. Генералитет Российской империи. Энциклопедический словарь генералов и адмиралов от Петра I до Николая II. М., 2009. – Т. 1. – С. 69–70; Список полковникам по старшинству. Составлен по 1 марта 1914 г. СПб., 1914. – С. 153; Шабанов В. Военный орден Святого Великомученика и Победоносца Георгия. Именные списки 1769–1920. Библиографический справочник. М., 2004. – С. 386.
8. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1020. – Арк. 46 – 47; Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1559. – Арк. 402.
9. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1559. – Арк. 258 – 259.
10. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1363. – Арк. 276 – 277.
11. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1458. – Арк. 37 – 38.
12. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1656. – Арк. 108 – 109.
13. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1558. – Арк. 314 – 315.
14. Военная энциклопедия. – Петроград, 1914. – т. XVII. – С. 159.
15. // Черниговское слово. – 31 березня. – 1913. – С. 1.
16. // Черниговское слово. – 12 лютого. – 1914. – С. 3.
17. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1335. – Арк. 119 – 120; Календарь Черниговской губернии на 1903 г. – Чернигов, 1902. – С. 30; Календарь Черниговской губернии на 1905 г. – Чернигов, 1904. – С. 31; // Черниговское слово. – 24 серпня. – 1914. – С. 1; 24 жовтня. – С. 3; 29 жовтня. – С. 2; 30 жовтня. – С. 1 – 2; 31 жовтня. – С. 2; 1 листопада. – С. 3.
18. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1656. – Арк. 157 – 158.
19. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1363. – Арк. 112 – 113.
20. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1335. – Арк. 35 – 36.
21. // Черниговское слово. – 28 жовтня. – 1907. – С. 2.
22. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1559. – Арк. 110 – 111.
23. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1015. – Арк. 43 – 44.
24. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1618. – Арк. 48 – 49.
25. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1559. – Арк. 81 – 82.
26. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1645. – Арк. 60, 81 – 82.
27. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1027. – Арк. 215 – 216.
28. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1010. – Арк. 210 – 211.
29. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1038. – Арк. 126 – 127.
30. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 309. – Арк. 245; Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1015. – Арк. 219 – 220.
31. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1010. – Арк. 31 – 32.
32. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1301. – Арк. 233 – 234.
33. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1618. – Арк. 275 – 276.
34. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1618. – Арк. 259 – 260.
35. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1656. – Арк. 144 – 145.
36. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1559. – Арк. 108 – 109.
37. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1558. – Арк. 268 – 269.
38. Общий список офицерским чинам русской императорской армии. Составлен на 1-е января 1909 г. – СПб., 1909. – С. 471.
39. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1559. – Арк. 108 – 109.
40. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1656. – Арк. 107 – 108.
41. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1656. – Арк. 100 – 101.
42. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1492. – Арк. 265 – 266.
43. Календарь Черниговской губернии на 1898 г. – Чернигов, 1897. – С. 23; Путеводитель по городу Чернигову. – Чернигов, 1900. – С. 86, 125; Календарь Черниговской губернии на 1903 г. – Чернигов, 1902. – С. 29; Календарь Черниговской губернии на 1905 г. – Чернигов, 1904. – С. 30.
44. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1559. – Арк. 332 – 333.
45. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1038. – Арк. 59 – 60.
46. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1363. – Арк. 381 – 382.
47. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1015. – Арк. 228 – 229.
48. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1038. – Арк. 347 – 348.
49. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1015. – Арк. 133 – 134.
50. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1335. – Арк. 365 – 366.
51. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1524. – Арк. 114 – 115.
52. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1524. – Арк. 462 – 463.

53. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1020. – Арк. 224 – 225.
54. Список генералам по старшинству на 1906 г. – Спб., 1906. – С. 1223; Список генералам по старшинству на 1908 г. – Спб., 1908. – С. 638.
55. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1558. – Арк. 308 – 309.
56. // Черниговское слово. – 5 сичня. – 1914. – С. 3.
57. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1618. – Арк. 200 – 201.
58. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1645. – Арк. 220 – 221.
59. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1618. – Арк. 271.
60. // Черниговское слово. – 20 липня. – 1912. – С. 1.
61. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1524. – Арк. 424 – 425.
62. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1457. – Арк. 220 – 221.
63. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1656. – Арк. 170 – 171.
64. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1249. – Арк. 177 – 178.
65. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1558. – Арк. 66 – 67.
66. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1335. – Арк. 303 – 304.
67. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1524. – Арк. 307 – 308.
68. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1492. – Арк. 349.
69. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1559. – Арк. 118 – 119.
70. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1335. – Арк. 139 – 140.
71. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1010. – Арк. 192.
72. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1558. – Арк. 95г – 95у.
73. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1524. – Арк. 80 – 81.
74. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1558. – Арк. 173 – 174.
75. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1015. – Арк. 100 – 101.
76. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1038. – Арк. 185 – 186.
77. Воспоминания о походе 18-го пехотного Вологодского полка в Турцию, 1877-1878 годах. – Спб., 1886. – С. 123; Николай Григорьевич Ляшенко (некролог) // Черниговские губернские ведомости. – 1905. – 24 лютого. – С. 1; Милорадович Г. Родословная книга Черниговского дворянства. – Спб., 1901. – Т. 1. – С. 335; Сборник материалов по русско-турецкой войне 1877-78 гг. на Балканском полуострове. – Спб., 1903. – вып. 41. – С. 236.
78. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1027. – Арк. 321 – 322; Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1335. – Арк. 29 – 30.
79. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1424. – Арк. 74 – 75.
80. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1558. – Арк. 346 – 347.
81. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 998. – Арк. 9 – 10; Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1645. – Арк. 264 – 265.
82. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1645. – Арк. 225 – 226.
83. Общий список офицерским чинам русской императорской армии. Составлен на 1-е января 1909 г. – Спб., 1909. – С. 363.
84. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1038. – Арк. 125 – 126.
85. “Нестор русского дворянства” // Черниговские губернские ведомости. – 1905. – 2 вересня. – Часть неофициальная. – С. 2.
86. РДАВМФ. – Ф. 417. – Оп. 2. – Спр. 864. – Арк. 23; // Черниговские губернские ведомости. – 3 березня. – 1906. – С. 2.
87. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1021. – Арк. 62 – 63.
88. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1038. – Арк. 347 – 348.
89. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1492. – Арк. 265 – 266.
90. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1363. – Арк. 162 – 163.
91. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1424. – Арк. 203.
92. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1559. – Арк. 117 – 118.
93. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1524. – Арк. 306 – 307.
94. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1645. – Арк. 19 – 20.
95. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1457. – Арк. 192 – 193.
96. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1458. – Арк. 45 – 46.
97. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1015. – Арк. 266 – 267.
98. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1424. – Арк. 206 – 207.
99. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1335. – Арк. 241 – 242.
100. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1524. – Арк. 426 – 427.
101. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1524. – Арк. 95 – 96.
102. // Черниговское слово. – 31 жовтня. – 1912. – С. 1.
103. // Черниговское слово. – 23 листопада. – 1907. – С. 2.
104. // Черниговское слово. – 14 квітня. – 1911. – С. 1.
105. // Черниговское слово. – 26 серпня. – 1912. – С. 1.
106. // Черниговское слово. – 6 вересня. – 1912. – С. 1 – 2; 7 вересня. – С. 2; 8 вересня. – С. 2; 11 вересня. – С. 3; 12 вересня. – С. 2.

107. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1424. – Арк. 362 – 363.
 108. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1559. – Арк. 388 – 389.
 109. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1301. – Арк. 28 – 29.
 110. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1618. – Арк. 277 – 278.
 111. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1363. – Арк. 385 – 386.
 112. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1010. – Арк. 170 – 171; Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 998. – Арк. 309 – 310.
 113. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1033. – Арк. 266 – 267.
 114. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1656. – Арк. 178 – 179.
 115. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1033. – Арк. 206 – 207.
 116. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1335. – Арк. 198 – 199.
 117. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1033. – Арк. 35 – 36; // Черниговское слово. – 2 сентября. – 1908. – С. 4.
 118. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1335. – Арк. 31 – 32; // Черниговское слово. – 1 мая. – 1907. – С. 1; 2 мая. – С. 1; 5 мая. – С. 2.
 119. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1038. – Арк. 340 – 341.
 120. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1335. – Арк. 310 – 311.
 121. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1559. – Арк. 111 – 112.
 122. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1424. – Арк. 357 – 358.
 123. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1559. – Арк. 338 – 339.
 124. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1618. – Арк. 275 – 276.
 125. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1301. – Арк. 253а; Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1558. – Арк. 116 – 117.
 126. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1004. – Арк. 284; // Черниговское слово. – 9 жовтня. – 1907. – С. 2; // Черниговское слово. – 4 травня. – 1910. – С. 1; // Черниговское слово. – 24 липня. – 1911. – С. 1.
 127. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1656. – Арк. 178 – 179; Общий список офицерским чинам русской императорской армии. Составлен на 1-е января 1909 г. – Спб., 1909. – С. 202.
 128. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1015. – Арк. 148 – 149.
 129. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1618. – Арк. 338 – 339.
 131. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1038. – Арк. 62; Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1301. – Арк. 240 – 241; Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1424. – Арк. 155 – 156, 258 – 259.
 131. ДАЧО. – Ф. 679. – Оп. 10. – Спр. 1558. – Арк. 31 – 32.

В статье говорится о захоронениях офицеров бывшей российской императорской армии на территории г.Чернигова в период с 1900 по 1918 гг.

Ключевые слова: офицер, кладбище, полковник, подполковник.

The article about the burial of officers of the former Russian imperial army on the territory of Chernigov during the period is 1900 to 1918.

Keywords: officer, a cemetery, a colonel, a lieutenant colonel.